

RECENZII

ADAM MICKIEWICZ, *Pan Tadeusz* sau ultima încălcare de pământuri în Lituania, traducere din polonă de Miron Radu Paraschivescu, Editura de stat pentru Literatură și Artă, București, 1956, 464 p.

Este prima traducere integrală a celebrului poem, realizat la Paris, după emigrare, de Adam Mickiewicz. *Pan Tadeusz* constituie, în fond, o culme a literaturii universale, iar sub raportul coloritului cu slove s-ar putea spune că n-are egal.

De aceea, o traducere integrală în românește nu poate fi decât salutată. Prin traducerea capodoperelor universale se înalță cultura literară a fiecărui popor. Prin traduceri bune are de câștigat limba literară, căci se face mereu efortul de a prinde, în asociații noi de expresie, imagini și tablouri specifice originalului. Traducerea e o nouă creație, cu o altă paletă.

Traducătorul român, poetul Miron Radu Paraschivescu, s-a străduit amar de ani să transpună poemul lui Mickiewicz în românește. Munca acesta fără preget îi face cinste și a fost cinstită. A rezultat o traducere care dă o idee de ce înseamnă originalul *Pan Tadeusz* și care ocupă astăzi un loc de merit.

Dar cînd traducătorul socotește că s-a putut « familiariza cu spiritul și culoarea limbii folosite de Adam Mickiewicz », prin « tălmăcirile făcute cuvînt de cuvînt de către tovarășii Elena Eftimiu și Dan Telemac » și cu ajutorul unui dicționar polono-român, e aci poate un adevăr și anume frumusețea creației lui Mickiewicz care răzbate și în traducere brută, dar e și o iluzie. Cuvintele în dicționar sînt moarte. Ele îmbracă de fapt pentru traducător nuanțele corespondențelor în traducere, cînd în realitate au forma și culoarea lor, care nu pot fi percepute decît cunoscînd bine tonurile limbii poetice respective. Altfel, e ca și cum am spune că din țîrîitul unui violonist începător înțelegem muzica simfonică a lui Beethoven, iar din baterea cu un deget a clapelor de pian nocturnele lui Chopin.

Aici stă de altfel cheia marilor traduceri: cunoașterea perfectă a limbii originalului. Traducătorul trebuie să se impregneze perfect de sensul și arta operii pe care o traduce. Lucrul acesta nu se poate face prin intermediari, oricît de mare ar fi talentul traducătorului. Folosind o anumită imagine, literatura trebuie să fie (cel puțin în unele cazuri) ca muzica, iar traducătorii ca niște poeți ai baghetei, care trec fondul de idei și tonuri dintr-o tonalitate în alta și dintr-un mod de exprimare în alt mod de exprimare. Rezultă adesea noi armonii, la care cititorul vibrează impresionat.

Negreșit, cele de mai sus sînt teoretizări. Poetul Miron Radu Paraschivescu a realizat cit se putea realiza de un poet, neputînd percepe direct originalul. Se simte totuși efortul de a capta în slove românești dinamismul narațiunii, momentele nostalgice, sau coloritul specific tablourilor din *Pan Tadeusz*, în care Mickiewicz excelează. Ca specialist însă, poate mai mult decît ca simplu cititor, am urmărit traducerea cu originalul în minte și pe masă. Nu odată